

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยภายใต้โครงการการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีคำถามในการวิจัยคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุภายในชุมชนผาเลือด ต.ผาเลือด อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์ อย่างไร และมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางการร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุภายในชุมชนผาเลือด ต.ผาเลือด อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักวิชาการ นักวิจัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์ สามารถนำเสนอข้อมูลและสถานการณ์ของผู้สูงอายุและการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือดกับการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุดังต่อไปนี้

สถานการณ์ผู้สูงอายุในพื้นที่ผาเลือด

การดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมของผู้สูงอายุพื้นที่ชุมชนในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ นั้นมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยมีการรวมตัวเป็นชมรมผู้สูงอายุและมีกิจกรรมที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับหมู่บ้าน หรือตำบล ซึ่งในจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีถึง 300 กว่ารายของชมรมผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่สามารถร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่องและมีจำนวนหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง รวมทั้งผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยซึ่งมีทั้งที่ลูกหลานดูแลได้และอยู่คนเดียว โดยกิจกรรมที่เป็นจุดเด่นของกลุ่มคือการเยี่ยมสมาชิกผู้สูงอายุที่อยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนต่างๆ อย่างต่อเนื่องร่วมทั้งการดำเนินกิจกรรมที่สร้างเสริมสุขภาพและสภาวะของตนเองและครอบครัวผู้สูงอายุ

ในขณะที่ความต้องการในการขับเคลื่อนและการดำเนินงานของกลุ่มผู้สูงอายุที่สะท้อนเพื่อให้คณะผู้วิจัยและ อบต.ผาเลือดได้ดำเนินการร่วมกันคือการผลักดันการดำเนินกิจกรรมทางด้าน

ค้าขายที่นำผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุมาจำหน่ายเพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุทางด้านรายได้เสริมซึ่งหากผู้สูงอายุผลิตสินค้าออกจำหน่ายเป็นการช่วยให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมกระตุ้นการทำงานของกล้ามเนื้อ ที่ส่งผลต่อความสุขภาพของผู้สูงอายุในทางอ้อม หรือแม้กระทั่งการได้มาซึ่งรายได้เสริมของผู้สูงอายุจะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีที่ไม่เป็นภาระของลูกหลานด้วย

ทั้งนี้ในการส่งเสริมทางด้านการตลาดสามารถดำเนินการได้โดยองค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด ซึ่งเป็นหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ติดกับเส้นทางหลัก ประกอบกับเป็นเส้นทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวคือเขื่อนสิริกิติ์ ดังนั้นจากการนำเสนอข้อมูลในเวทีเสวนาจึงมีการนำเสนอความต้องการที่สะท้อนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือดเพื่อให้มีการส่งเสริมการจัดทำตลาดผู้สูงอายุในพื้นที่ของ อบต.โดยมีกลุ่มผู้สูงอายุเป็นผู้สนับสนุนและดำเนินการรวมทั้งจัดการดูแล

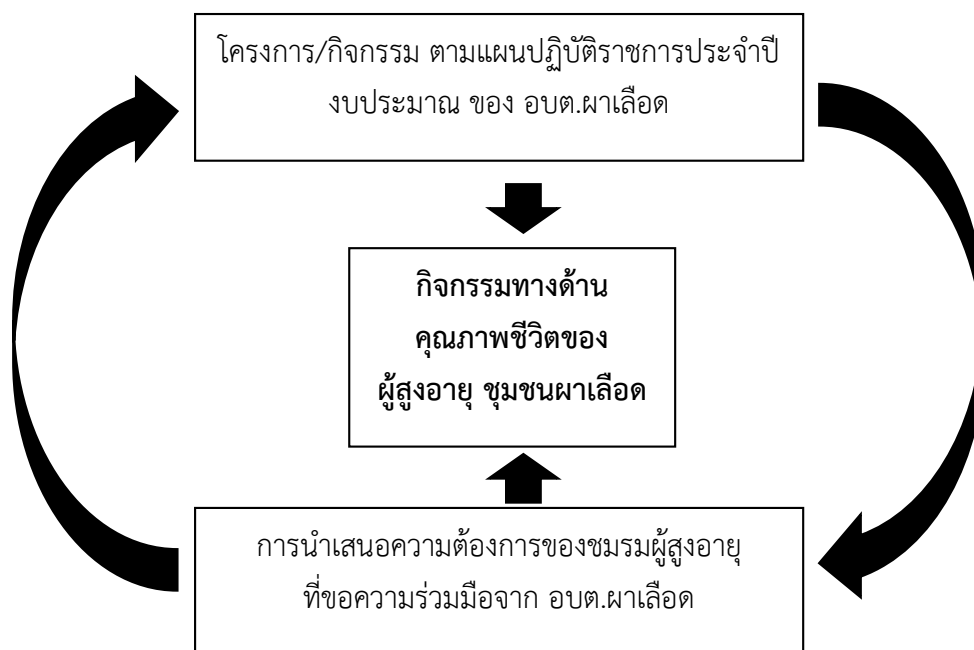
ภาพประกอบที่ 4.1 การนำเสนอความต้องการขอชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ อบต.ผาเลือด

ภาพประกอบที่ 4.2 ผู้บริหารและตัวแทนชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ อบต.ผาเลือด
ร่วมนำเสนอแนวทางการดำเนินงาน

การขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ทางด้านประเด็นของการมีส่วนร่วมการขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณภาพของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์นั้น จากการนำเสนอผ่านเวทีเสวนาและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหาร และผู้นำกลุ่มชมรมผู้สูงอายุ อบต.ผาเลือด พบว่า ในช่วงที่ผ่านมาทางองค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือดมีนโยบายและให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องทั้งที่เป็นภารกิจหลัก รวมทั้งภารกิจสนับสนุน อาทิเช่น การทำกิจกรรมร่วมกับการแจกเบี้ยคนชรา การให้ความรู้และการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุผ่านโครงการ/กิจกรรมประจำปี เป็นต้น ซึ่งจากการดำเนินงานของ อบต. ผาเลือด โดยเฉพาะในประเด็นของผู้สูงอายุสามารถนำเสนอการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 4.3 การมีส่วนร่วมของ อบต.ผาเลือดในการดำเนินกิจกรรมผู้สูงอายุ

จากภาพที่ 4.3 แสดงแนวทางในการดำเนินงานของ อบต.ผาเลือดภายใต้แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณที่ได้กำหนดงบประมาณ กิจกรรม โครงการไว้ล่วงหน้าโดยเป็นการดำเนินงานตามพันธกิจหลักของอปท. โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของผู้สูงอายุ ในขณะเดียวกันในแต่ละปีที่มีการดำเนินกิจกรรมผู้สูงอายุสามารถประเมินผลการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของกิจกรรมต่างๆ เพื่อนำไปสู่การเสนอรูปแบบ แนวทาง กิจกรรม โครงการหรืองบประมาณเพื่อให้ทาง อบต.ผาเลือด ได้ดำเนินการปรับรูปแบบที่เหมาะสมกับความต้องการอันนำไปสู่ความคุ้มค่าเชิงคุณภาพ ทั้งทางด้านการมีส่วนร่วม คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ รวมทั้งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับการดำเนินงานโดยให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งหมายถึงผู้สูงอายุในพื้นที่ และจากการสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด พบว่า ในระดับนโยบายของท้องถิ่นมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการดำเนินกิจกรรมตามความต้องการของผู้สูงอายุและสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระหว่าง อบต. และชมรมหรือกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ความรับผิดชอบเพื่อประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงานและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพประกอบที่ 4.4 การเสวนาการสร้างความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม
ระหว่างผู้สูงอายุกับ อบต.ผาเลือด

จากการดำเนินการจัดเวทีเสวนาเพื่อแสวงหาแนวทางความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระหว่างชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ อบต.ผาเลือด กับผู้บริหาร อบต.ผาเลือดนอกเหนือจากการดำเนินงานตามพันธกิจและแผนปฏิบัติราชการประจำปี ซึ่งเกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน 4 ฝ่ายคือ อบต.ผาเลือด, ชมรมผู้สูงอายุ, ผู้นำชุมชน ท้องถิ่น และนักวิชาการจากทีมวิจัยของมหาวิทยาลัยนำไปสู่การกำหนดกิจกรรมนำร่องที่เสริมกับกิจกรรมหลักตามแผนปฏิบัติราชการประจำปี 2560 คือ กิจกรรม 3อ 2ส เพื่อส่งเสริมสุขภาพะ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยมีการดำเนินกิจกรรมตามความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ผู้นำชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งการนำเสนอข้อคิดเห็นจากภาควิชาการในการบูรณาการกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การตอบสนองความต้องการ จึงเกิดแนวคิดการจัดแสดงสินค้าของผู้สูงอายุในชุมชนและการจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นเพื่อเป็นการนำร่องก่อนนำผลการดำเนินงานไปประเมินและขยายผลสู่การสร้างพื้นที่ตลาดชุมชนซึ่งมีผู้สูงอายุเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน

ภาพประกอบที่ 4.5 กิจกรรมมหกรรมสุขภาพ 3อ 2ส ประจำปี 2560 อบต.ผาเลือด

ภาพประกอบที่ 4.6 การนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นจากสมาชิกและชมรมผู้สูงอายุ
พื้นที่ อบต.ผาเลือด

จากภาพที่ 4.5 และ 4.6 เป็นกิจกรรมมหกรรมสุขภาพ ซึ่ง อบต.ผาเลือดได้จัดกิจกรรมใน
ตามแผนปฏิบัติราชการ โดยได้มีการให้ชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ร่วมดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมทั้งใน
ส่วนของการออกแบบรูปแบบกิจกรรม การทำกิจกรรม รวมทั้งการจัดพื้นที่ตลาดให้แก่ชมรมผู้สูงอายุ
เพื่อใช้เป็นช่องทาง สถานที่ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์ของ
ผู้สูงอายุ และเป็นการพิจารณาแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดขึ้นที่ทางการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์
ผู้สูงอายุ และผลิตภัณฑ์ของชุมชนต่อไปในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด

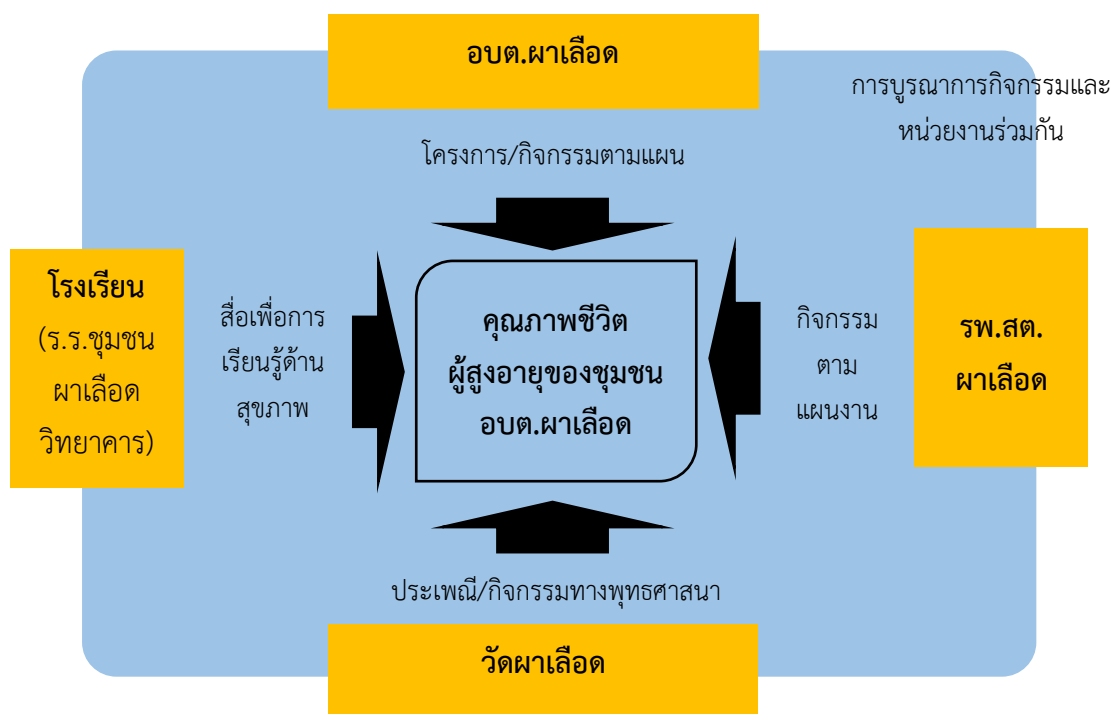
แนวทางความร่วมมือของอบต.ผาเลือดกับชมรมผู้สูงอายุ

จากการจัดเวทีเสวนาและการสัมภาษณ์ผู้บริหาร อบต.ผาเลือด และตัวแทนชมรมผู้สูงอายุ รวมทั้งผู้สูงอายุในพื้นที่ถึงความร่วมมือของ อบต.ผาเลือดกับการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ผ่านมาการดำเนินงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับพื้นที่ ชุมชนเป็นไปตามพันธกิจของหน่วยงาน ซึ่งมักจะมีการสอบถามความต้องการในการพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนส่วนต่างๆ ในพื้นที่และชุมชนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแล โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด ซึ่งมีการดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์สอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมทุกกิจกรรม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานและชุมชน ท้องถิ่น การดำเนินงานของ อบต.ผาเลือด ได้มีการให้ตัวแทนชุมชนต่างๆ นำเสนอโครงการ กิจกรรมที่อบต.สามารถดำเนินการหรือจัดทำเป็นโครงการเพื่อให้ การสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ การดำเนินงาน สถานที่และบุคลากร ซึ่งกิจกรรมมหกรรมสุขภาพ เป็นหนึ่งในหลายๆ โครงการทางด้านส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่อบต.ดำเนินการโดยให้พื้นที่ ชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ถึงบทบาทและความร่วมมือของ อบต.ผาเลือด ในประเด็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จากเวทีเสวนาและการสัมภาษณ์ผู้นำ ตัวแทนชมรมผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่า การทำงานของ อบต.ผาเลือดนอกเหนือจากการดำเนินการตามแผนงานประจำปี หรือแผนปฏิบัติการที่จัดทำงบประมาณต่างๆ ไปแล้ว การจัดทำร่างแผนงบประมาณหรือแผนปฏิบัติการในปัดๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นทางด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิต หรือกิจกรรม โครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ควรจะมีเพิ่มมากขึ้นนอกเหนือจากการจัดสวัสดิการและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานแก่ชุมชนและท้องถิ่น เนื่องจากแนวโน้มของผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งบริบทของผู้สูงอายุมีความหลากหลาย เช่น ติดบ้าน ติดเตียง ติดสังคม มีโรคประจำตัว เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นตัวยับยั้งทางด้านคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดูแลตามหน้าที่และบทบาทของหน่วยงานควบคู่กับหน่วยงานอื่นๆ ในชุมชน

ในขณะเดียวกับการดำเนินงานของอบต.ผาเลือดกับหน่วยงานในพื้นที่ ควรจะมีการบูรณาการกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของงบประมาณ กิจกรรม และความร่วมมือของคนในชุมชน อาทิ กิจกรรมทางด้านการศึกษา ส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ หรือประชาชนในพื้นที่ซึ่งมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีบทบาทหน้าที่หลัก และมี อสม.ในแต่ละหมู่บ้านร่วมขับเคลื่อนการดูแล ป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชน สถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนซึ่งมีครู และนักเรียน

รวมทั้งความรู้ต่างๆ ที่สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรซึ่งเรียนในโรงเรียน สถาบันการศึกษาในพื้นที่จะเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างการรับรู้ในด้านสุขภาพกายใจของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี และความเชื่อในตัวบุคคลที่มีต่อครูในโรงเรียนที่สามารถใช้เป็นสื่อบุคคลหรือเครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่น ความน่าเชื่อถือในการสร้างความตระหนักในประเด็นที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหรือแม้กระทั่งคนในชุมชน รวมทั้งตามพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่ให้ความสำคัญและมีแนวความคิดและความเชื่อในการทำบุญ และเข้าวัดทั้งช่วงวันพระ วันสำคัญทางพุทธศาสนาก็เช่นกัน การทำงานของ อบต.สามารถเชื่อมโยงกับองค์กรทางศาสนา คือ วัด ซึ่งเป็นที่พึ่งทางจิตใจของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมและการสร้างคุณภาพชีวิต ทั้งร่างกายและจิตใจให้แก่ผู้สูงอายุ จากการนำเสนอแนวทางความร่วมมือของ อบต.ผาเลือดในการสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่นั้นสามารถสรุปและนำเสนอดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 4.7 รูปแบบการบูรณาการหน่วยงานในพื้นที่เพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

จากภาพที่ 4.7 แสดงให้เห็นถึงองค์กรต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่และชุมชน ซึ่งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยแต่ละองค์กรมีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกันตามบริบทของ

องค์กร ทั้งนี้แนวทางในการร่วมมือกันทำงานของหน่วยงานเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุนั้น แต่ละองค์กรยังคงปฏิบัติหรือดำเนินการตามหน้าที่และบทบาทของแต่ละองค์กรเช่นเดิม แต่การดำเนินการบางช่วง บางกิจกรรมนั้นแต่ละองค์กรสามารถเข้าไปร่วมดำเนินการหรือเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ กิจกรรม หรือบุคลากรได้ เช่น กิจกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนซึ่งมี อสม.ในชุมชนดำเนินการอยู่ ทางอบต.ผาเลือดซึ่งมีงบประมาณในการดำเนินงานและโรงเรียนมีองค์ความรู้ในการทำสื่อเพื่อการเรียนรู้ สามารถขอให้ครูมอบหมายงานหรือกิจกรรมการสร้างสื่อให้นักเรียนโดยมีพยาบาลวิชาชีพ และนักสาธารณสุขประจำ รพ.สต.มาช่วยถ่ายทอดและร่วมเป็นที่ปรึกษาด้านข้อมูลในการจัดทำสื่อของเด็กนักเรียน และให้ อสม.นำไปใช้ใน พื้นที่ รวมทั้งจัดพื้นที่ใน อบต.เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้หรือนำไปใช้ในระหว่างกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ การแจกเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ หรือกิจกรรมการตรวจเยี่ยมพื้นที่โดยนำสื่อการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การดูแลตนเอง การป้องกันโรคภัยต่างๆ ที่โรงเรียน และรพ.สต. ได้ร่วมกันทำขึ้นไปใช้ประโยชน์ หรือแม้กระทั่งการให้พระในวัดเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลไปยังผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุที่ไปวัดเป็นประจำ หรือตัวผู้สูงอายุเองมีความเชื่อและศรัทธาในพระอยู่แล้ว ซึ่งเป็นแนวทางและรูปแบบกิจกรรมรูปแบบหนึ่งของการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรในชุมชน